

Sławomir Oleszek
Gdańsk, 2023

Lee Man Mao

- owca na górze i ja sam na dole

Lee Man Mao (李文茂) był uznanym aktorem Opery Kantońskiej XIX wieku, który od dzieciństwa słynął z wybitnych umiejętności odtwarzania scen walki, akrobacji i śpiewu opartego na silnym i przenikliwym głosie.

Celował w charyzmatycznych postaciach wojennych, jedną z nich była rola generała Zhang Fei (張飛) z powieści Sanguo Yanyi (三國演義). To klasyczne dzieło „Trzy Królestwa” autorstwa Luo Guan Zhong'a (羅貫中), który żył u schyłku dynastii mongolskiej Yuan (1279-1368) i początku dynastii Ming (1368-1644), oparte na kronikach dokumentujących epokę (220-280) państwowości: Shu, Wu i Wei. Powieść, uważana za przewodnik po strategii wojskowej, niejednokrotnie była zestawiana ze „Sztuką Wojny” Sun Tzu. Opisuje postacie znane z wielu wydarzeń, pól bitewnych i działań militarnych pierwszego tysiąclecia naszej ery.

„Trzy Królestwa” to jednak coś więcej niż dramatyczny opis przygód i życiowych losów bohaterów. Sedno chińskiej kultury, które podkreśla sens lojalności według „Yi” (義), silnego spoiwa łączącego wielonarodowe społeczeństwo chińskie. Słowo „Yi”, składa się z dwóch znaków, które można zestawić jako „owca na górze” (羊) i „ja sam na dole” (我). Przy tym dla Chińczyków owca to symbol dziecięcego oddania i metafora pomyślności. Ma życzliwą i ufną naturę. Idzie za głosem serca i jest posłuszna temu, który organizuje byt i dobrze kieruje. Posiada męską siłę yang, ze szczęśliwym kolorem czerwonym. W tym kontekście „ja” wywodzi się od zapisów starożytnej kościanej wyroczni, gdzie występuje jako broń zwieńczona dwoma ostrymi zębami. To aluzja do włóczni wężowej jaką w walkach posługiwał się generał Zhang Fei, a po nim również Lee Man Mao.

Zwrot „Zheng Yi” (正義) stanowi osobistą deklarację właściwego moralnie działania, podejmowanego z wyboru w imię prawości i sprawiedliwości. Prawość ta obok życzliwości, przyzwoitości, mądrości i wiary jest jedną z pięciu cnót konfucjanizmu. W kontekście „Yi” stawia się ją na pierwszym miejscu, przed rodziną, co jest wyrażane określeniem „Da Yi Mieqin” (大義滅親). Kojarzone z tym „You Qing You Yi” (有情有義), to kierowanie się w postępowaniu uczuciem i silną wiarą. „Yi” to przemyślane reakcje człowieka, mające znaczenie dla dobra innych ludzi. Armia prowadząca słuszną wojnę jest określana mianem „Yi Shi” (義師). Przy tym „Yi Ju” (義舉) wyraża wielkoduszny akt manifestowany dla dobra publicznego.

Mając na uwadze „przysięgę w brzoskwiowym sadzie”, w której uczestniczył Zhang Fei, termin „Yi Xiong” (義兄) oznacza zaprzysiężonego „starszego brata”, albo „krewnego”, z którym nie ma pokrewieństwa, wobec czego zastępuje się je braterstwem przysięgi. W podobnym akcie uczestniczył też Lee Man Mao.

„Yi” to „podążanie owcy za stadem”, jakby ogłoszenie „jestem owcą”, która godzi się na rzeź idąc za innymi, dla wyższych celów. W tym znaczeniu „Yi” jest bezinteresownym oddaniem siebie dla słusznej sprawy, której skutków nie można przewidzieć.

Założycielem „Królestwa Shu” i głównym dowódcą był Liu Bei, wywodzący się z ludu Han. Miał dwóch „braci krwi”. Jednym był sławetny generał Guan Yu (znany bardziej jako Kuan Kung), a drugim właśnie Zhang Fei. Jak powiedział Guan Yu kierując się zasadami „Yi”: „Ciało może zginąć, ale imię będzie żyć w pamięci potomnych”. Wraz z nim Zhang Fei należał do grupy „pięciu generałów tygrysów” armii Shu.

Wersety powieści wywarły duży wpływ na wartości i morale Lee Man Mao, który odczuwał bliskość mentalną z Zhang Fei i jego wyczynami na polu walki. Niektórzy przypisują mu umiejętności wielu metod kungfu, w tym „Pak Hok Ving Tsun” zwanego po mandaryńsku „Yong Chun Baihe Quan” z hrabstwa Yong Chun (永春县), pozostającego pod administracją miasta Quanzhou (泉州市).

W pierwszej połowie XIX wieku Lee Man Mao dał się poznać jako jeden z czołowych przywódców protestu społecznego i potem zrywu niepodległościowego przeciwko dynastii Qing. Zebrał artystów i uczniów szkoły operowej z „Czerwonych Dżonek” i zorganizował ich w trzy armie, według ról odgrywanych przez aktorów: Tygrysy Cywilne, Tygrysy Odważne i Tygrysy Latające. Bojownicy w nich zebrani podjęli walkę zbrojną występując w tradycyjnych strojach operowych. Wielu posiadało ubiory z okresu dynastii Ming, inni stroje utożsamiane z bohaterami powieści „Trzy Królestwa”.

Nacierające siły Lee Man Mao często nie dysponowały bronią palną, a taką posiadały siły wroga. Walczyły więc czym się dało, przy użyciu broni długiej, jak tyczki, włócznie, widły i halabardy, czy podwójnej w postaci noży motylkowych, maczet do strzyżenia owiec, itp.

Historia operacji polityczno-militarnych podjętych przez Lee Man Mao nazywana rewoltą Czerwonych Turbanów była częścią Powstania Taipingów (1851-1864), najbardziej krwawej wojny XIX wieku. Za sprawą nie tylko wojsk qing’owskich ale przede wszystkim sojuszu państw Zachodu wspierających armię chińską, oprócz Lee Man Mao zginęło co najmniej dwadzieścia milionów ludzi. Powstanie zakończyło się zdobyciem Nankinu, podczas którego bestialsko zgładzono jego przywódców i dokonano rzezi na stu tysiącach obrońców miasta.

Życie, walka i śmierć Lee Man Mao uczyniły go postacią charyzmatyczną w Guangdong i nieśmiertelnym bohaterem Opery Kantońskiej.

Grafika toonme